

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés, Dráva részvízgyűjtő

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervezésről általában

dr. Tombácz Endre ÖKO ZRt.

Víz Keretirányelv

A víz földi élet legfontosabb hordozója és alkotó eleme. Anyagában tekintve mi magunk is jórészt vizek vagyunk. Ahhoz, hogy a jövőben is mindenkinek jusson tiszta ivóvíz és tájaink, életünk meghatározó elemei maradhassanak a folyók és tavak, erőfeszítéseket kell tennünk a felszíni és felszín alatti vizek megóvásáért, állapotuk javításáért.

Ezért született

„Víz Keretirányelv” (2000/60/EK) mely 2000. december 22-én lépett hatályba az EU tagországaiban.

A Víz Keretirányelv célja, hogy 2015-re a felszíni (folyók, patakok, tavak) és felszín alatti víztestek „jó állapotba” kerüljenek. A keretirányelv szerint a „jó állapot” nemcsak a víz tisztaságát jelenti, hanem a vízhez kötődő élőhelyek minél zavartalanabb állapotát, illetve a számukra biztosított megfelelő vízmennyiséget is.

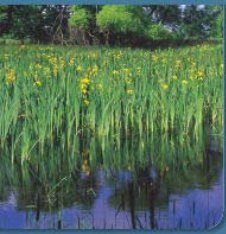
Jól megalapozott természeti, társadalmi és gazdasági indokokkal a 2015-ös határidő kitolható két tervezési időszaknak megfelelően 2021-ig vagy 2027-ig, a célkitűzések enyhébbek is lehetnek, mint a jó állapot, illetve jó potenciál követelményei.

A vízgyűjtő-gazdálkodás tervezésének főbb jellemzői

A VKI megvalósításának eszköze a Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv

2009. december 22-ig Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervet (VGT) kell készíteni Magyarország teljes területére

- a VGT három ciklusa: 2015, 2021 és 2027
- A 2015-ig megvalósítandó intézkedéseket 2012-ig be kell indítani
- A VGT-nek tartalmaznia kell:
 - a vizek állapotának jellemzését (a szükséges monitoring programmal együtt);
 - a környezeti célkitűzéseket, illetve
 - a célkitűzések elérése érdekében tett és teendő intézkedéseket.

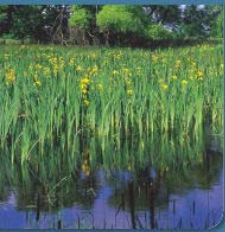

A tervezés területi vetülete

Magyarország teljes területe a Duna-medencébe tartozik, így ellentétben a legtöbb EU tagállammal csak egy vízgyűjtőkerület – a Duna vízgyűjtőkerület - vízgyűjtő-gazdálkodási tervének elkészítésében érdekelt.

A tervezés hazánkban több területi szinten valósul meg:

- országos szinten (ennek
- részvízgyűjtő - Duna, Tisza, Rába részvízgyűjtő terv elkészít
- tervezési alegységek szintjén (az országban)
- víztestek szintjén (a VKI egysége a *víztest*, amely a lehatárolt vízfolyás szakasza jelent).

A víztestek

Vízfolyások:

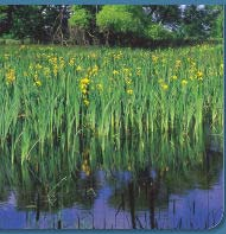
Magyarországon összesen 9800 vízfolyást tartunk nyilván, víztestként azonban csak 1031 vízfolyás lett kijelölve a 10 km²-es vízgyűjtő méretbeli alsó korlát miatt. A kisebb vízfolyások egy víztestbe történő összevonása miatt **869** folyót, patakot, vagy csatornát jelöltünk ki víztestnek, amelyből 393 sorolható a természetes kategóriájú vízfolyás víztesthez (a többi erősen módosított, vagy mesterséges víztest).

Állóvizek:

Az állóvizeknél önálló víztestként az 50 hektárnál nagyobb, nem völgyzárógátas tavak kerültek kijelölésre. Víztestként 296 állóvíz lett kijelölve. A kisebb tavakból álló tócsoportok egy víztestbe történő összevonása miatt **213** tavat, tározót, vagy mentett oldali holtágat jelöltünk ki víztestnek, amelyből csak 75 sorolható a természetes kategóriájú állóvíz víztesthez (a többi erősen módosított, vagy mesterséges víztest).

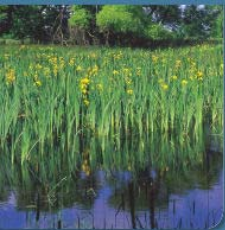
Felszín alatti vizek:

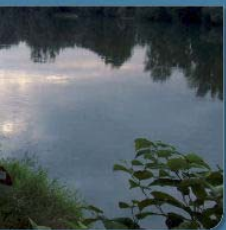
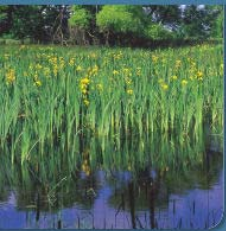
185 felszín alatti víztest közül 22 db sekély hegyvidéki víztest, 55 db pedig sekély porózus víztest. A hegyvidéki víztestek darabszáma 23, míg a porózus víztesteké: 48. A karszt víztestek darabszáma összesen 29, ezen belül 14 db hideg karszt víztest és 15 db termál karszt víztest. A porózus termál víztestek száma: 8.

Víztestek - Célkitűzések

Víztestek típusa	Víztestek száma összesen (db)	Jelenlegi jó állapot v. potenciál fenntartása	Jó állapot/potenciál elérése			Enyhébb célkitűzés (javaslat)
			2015-re	2021-re	2027-re	
Vízfolyások összesen	85	3	0	29	50	3
Természetes	52	0	0	22	27	3
Erősen módosított	33	3	0	7	23	0
Mesterséges	0	0	0	0	0	0
Állóvizek összesen	7	0	0	6	1	0
Természetes	0	0	0	0	0	0
Erősen módosított	0	0	0	0	0	0
Mesterséges	7	0	0	6	1	0
Felszín alatti vizek	14	10	1	0	3	0
Összesen	106	13	1	35	54	3

Víztestek ökológiai állapota

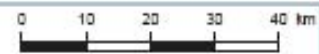

Jelmagyarázat

- részvizgyűjtő határ
- alegységhatár
- országhatár
- ☁ allóvíz víztest

- Ökológiai állapot / potenciál**
- ☑ kiváló
 - ☑ jó
 - ☑ mérsékelt
 - ☑ gyenge
 - ☑ rossz
 - ☑ adathiány

- Kategória**
- erősen módosított
 - mesterséges

Kiemelt vizek

A Dráva részvízgyűjtő esetében kiemeltnek tekintjük: a **Drávát és a Murát.**

A **Dráva** Barcs alatti szakaszon a közös horvát-magyar szabályozás eredményeként a teljes szakasz szabályozottá vált. Ennek megfelelően a folyó alsó vízteste erősen módosított, viszont mind ökológiai, mind kémiai szempontból jó állapotú. A Dráva - felső víztest természetesnek számít, de ebben az esetben az ökológiai állapot nem jó, a kémiai, pedig adathiányos.

Itt a jó állapot eléréséhez szükség lenne határon túli beavatkozásokra is, miután a folyó vízjárását a horvát erőművek csúcsra járatásának üzemrendje is nagymértékben befolyásolja. Ennek megfelelően a víztest esetében csak egy enyhébb cél megvalósításának van realitása, de ez is csak 2027-re vállalható.

A **Mura** folyón mederfenntartási, árvízvédelmi indokkal végzett mederkostrások, zátonyelbontások elsősorban a folyó különleges halfaunáját veszélyeztető ökológiai károkat okoznak. Ennek megfelelően az ökológiai állapot nem jónak minősített, míg a kémia jó besorolást kapott. A tervek szerint a jó állapot 2027-re érhető el.

Kulcsproblémák

Dráva: Bizonytalan, összehangolatlan célok

Nagy mértékű szabályozottság, medersüllyedés, vízjárás, halfauna állapota

A folyó jövőjét és ökológiai állapotát meghatározó tevékenységek és adottságok fenntartható módon való összehangolásnak hiánya.

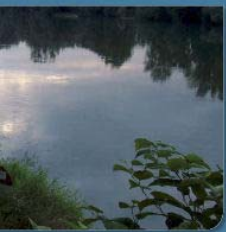
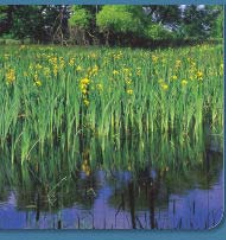
Mura: Makrogerinctelenek állapota, nem megfelelő parti területhasználat

A felszín alatti víztestek vonatkozásában elsősorban a talajvíz mezőgazdasági eredetű nitrát és növényvédőszer maradványokkal való szennyeződése okoz problémát.

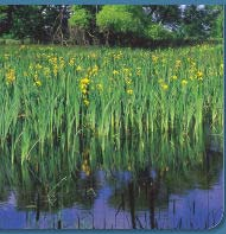
Prioritások

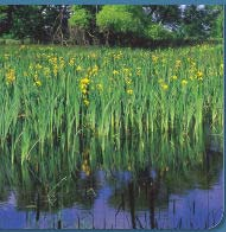
- Elsődleges prioritása van a VKI szerinti **alapintézkedések**ben foglalt előírások hazai végrehajtásának és az ún. további alapintézkedések, azaz a VKI céljait szolgáló már hatályos tagállami szabályozási intézkedések végrehajtásának.
- Előnyben kell részesíteni a VKI 4. cikk 1. c) alá eső **védett területek** jó állapotának eléréséhez szükséges intézkedéseket, mert azok esetében a 2015-ös határidő alól nincs felmentés. Fontos leszögezni, hogy itt nem a víztestnek kell jó állapotúnak lennie 2015-ig, hanem a védettség szempontjából problémás jellemzőt kell megfelelővé tenni.
- A probléma megoldásának **sürgőssége** (a nem cselekvés komoly következményei/magas költségei, vészhelyzet kialakulásának lehetősége, pl. ivóvízbázis elszennyeződése)
- Az adott víztest rendbehozatalának társadalmi hasznossága, erős **társadalmi igény** léte mellett (pl. sok embert pozitívan érint, idegenforgalom, vízvisszatartás)
- Azon víztestek, ahol a szükséges intézkedéseket **rövidtávon meg lehet valósítani** (előkészítettség, rövid megvalósítási idő), ahol gyorsak az eredmények.
- Azon víztestek, ahol a szükséges intézkedések **kiemelkedően hatásosak**, adott intézkedési kombináció kis költséggel nagy eredményt ér el.

Intézkedések

Intézkedések		Intézkedések Előfordulási %-a
Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentését célzó intézkedések	269	43%
Egyéb szennyezések csökkentését célzó intézkedések	2	0%
Vízfolyások és állóvizek hidromorfológiai állapotát javító intézkedések	328	52%
Fenntartható vízhasználatok megvalósítása, a vizek mennyiségi állapotának javítása	16	3%
Megfelelő ivóvízminőséget biztosító intézkedések	1	0%
Vizes élőhelyekre és védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések	9	1%
Intézkedések száma összesen:	625	100%

Köszönöm a figyelmet